

Werklozen in fasen

Auteur(s):

Hoffman, L.

Schouten, W.

*De auteurs zijn verbonden aan Arbeidsvoorziening Nederland.***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4176, pagina 864, 13 november 1998

Rubriek:

Monitor

Trefwoord(en):

arbeidsmarkt, werkloosheid

De daling van de werkloosheid in de afgelopen jaren is vooral ten goede gekomen aan gemakkelijk plaatsbare werklozen. De moeilijk plaatsbare 'fase 4'-werklozen zijn gemiddeld ouder, lager opgeleid en langer werkloos. Toch is ook een aantal van hen weer aan het werk gekomen.

De ene werkzoekende is de andere niet. De ene werkzoekende heeft door een gedegen vooropleiding en ervaring een grote kans op het vinden van een baan, de andere heeft nauwelijks nog perspectief vanwege een voor de arbeidsmarkt ongunstige of niet afgeronde opleiding. Wat zijn de kenmerken van de werkzoekenden? Wat onderscheidt werkzoekenden die niet of nauwelijks een baan kunnen vinden van werkzoekenden die daarmee totaal geen moeite hebben?

Om die vragen te kunnen beantwoorden moet gekeken worden naar de wijze waarop Arbeidsbureaus de kans op werk voor werkzoekenden bepalen. Daartoe passen zij de zogenaamde fasering toe. Dat is een hulpmiddel om per werkzoekende vast te stellen wat de beste dienstverlening is om hem of haar aan een baan te helpen. De fasering is in het kader van het Samenwerkingsverband Werk en Inkomen van VNG, LISV en Arbeidsvoorziening opgesteld en wordt bij ministeriële regeling op 1 januari 1999 landelijk ingevoerd. Thans wordt er reeds ervaring mee opgedaan.

Bij de fasering worden de werkzoekenden in vier fasen ingedeeld:

» fase 1 bevat de werkzoekenden waarvan de kans op het vinden van werk hoog is. De werkzoekenden zijn direct bemiddelbaar. Daarbij kan het Arbeidsbureau gebruik maken van eenvoudige arbeidsmarktinstrumenten als informatie en advies en verwijzing naar vacatures;

» fase 2 bevat werkzoekenden waarvan de kans klein is dat ze zonder ondersteuning van het Arbeidsbureau een baan zullen vinden. Voor hen kan een traject, dat één jaar mag duren, worden opgezet met arbeidsmarktinstrumenten als sollicitatietraining en een omscholingscursus. Daarna moeten zij probleemloos een baan kunnen vinden.

» fase 3 bevat werkzoekenden, waarbij het traject met arbeidsmarktinstrumenten langer dan een jaar duurt om hen aan het werk te kunnen krijgen. Trainingen, begeleiding en cursussen zijn intensiever dan die voor fase 2;

» voor werkzoekenden in fase 4 beschikt het Arbeidsbureau niet over voldoende instrumenten om hen aan het werk te krijgen¹. De werkzoekende kent grote persoonlijke belemmeringen die het vinden van een baan in de weg staan. Deze belemmeringen moeten eerst worden weggenomen alvorens het Arbeidsbureau een arbeidsmarktgericht traject voor de betrokkene kan opstellen. De uitkerende instantie is verantwoordelijk voor het toepassen van zorgmaatregelen. Daarbij kan eventueel gebruik worden gemaakt van de WIW.

Fase 4 blijft constant

In [tabel 1](#) wordt voor 30 juni 1997, 31 december 1997 en 30 juni 1998 de omvang van de bij het Arbeidsbureau geregistreerde werkzoekenden volgens deze fasering aangegeven. Tevens wordt daarbij aangegeven de omvang van het aantal niet werkende werkzoekenden (NWW) en het aantal langdurig werklozen (= langer dan een jaar niet werkend werkzoekend). Bij bestudering van deze tabel valt het volgende op.

Tabel 1. Aantallen bij het Arbeidsbureau geregistreerde werkzoekenden

	30 juni 1997	31 december 1997	30 juni 1998	Geplaatst in % van bestand
fase 1	501.850 (50%)	419.800 (43%)	345.400 (39%)	37
fase 2	122.200 (12%)	140.400 (14%)	113.700 (13%)	30
fase 3	151.400 (15%)	193.400 (20%)	184.750 (21%)	20

fase 4	230.600	(23%)	229.250	(23%)	238.300	(27%)	3
totaal	1.006.050	(100%)	982.850	(100%)	882.150	(100%)	23
w.v. niet werkend	793.900	(79%)	767.050	(78%)	70.290	(76%)	24
langdurig werklozen	464.100	(46%)	452.750	(46%)	420.250	(48%)	13

Bron: Arbeidsvoorziening Nederland.

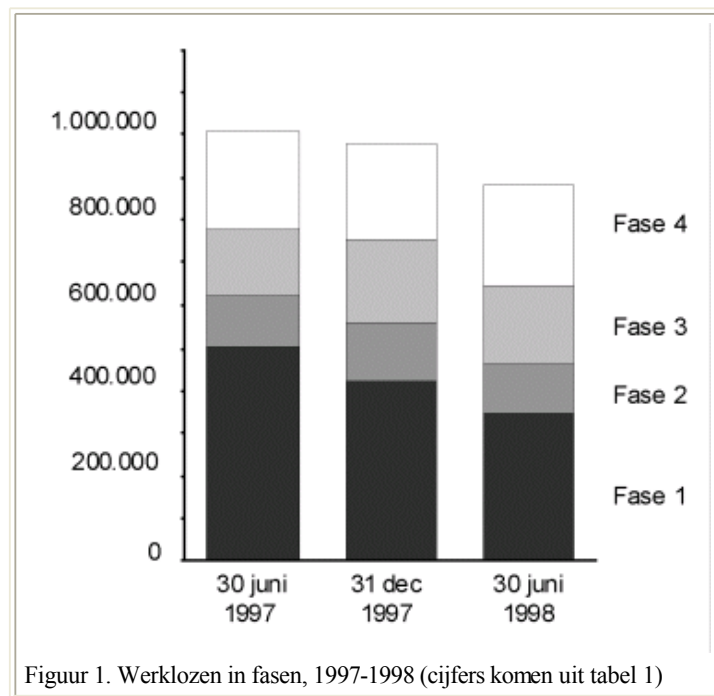
» het aantal geregistreerde werkzoekenden is in één jaar met ruim 12% gedaald tot 882.000 personen. Deze daling deed zich vooral in het laatste halfjaar voor;

» deze daling trad vooral op bij de gemakkelijk plaatsbare werkzoekenden. Het aantal moeilijk plaatsbare werkzoekenden in fase 4 bleef, zij het gering, stijgen, waardoor zijn aandeel toenam van 23 naar 27%;

» hoewel werkzoekenden in fase 4 een geringe kans hebben om werk te vinden, blijkt toch dat 3% van hen met behulp van het Arbeidsbureau een baan vindt;

» niet iedere langdurig werkloze heeft een zodanig slechte arbeidsmarktpositie dat hij in fase 4 wordt geplaatst.

Het ligt voor de hand het verloop van de werkzoekenden in fase 4 te vergelijken met het verloop van de langdurig werklozen. Het aantal langdurig werklozen is in een jaar met ca. 44.000 personen afgenomen bij een stijgend aandeel in het totale bestand van 46 naar 48%. Deze van elkaar afwijkende beweging heeft alles te maken met de verbetering van de arbeidsmarktsituatie. Naarmate het aantal vacatures stijgt, vinden de werkzoekenden met een geringe afstand tot de arbeidsmarkt het eerst emplooi. De extra aandacht die Arbeidsbureaus aan de langdurig werklozen besteden doet weliswaar hun plaatsingskans stijgen, maar doet hun aandeel in de werkloosheid, ondanks een daling van de absolute omvang, niet verminderen (zie [figuur 1](#)).

Figuur 1. Werklozen in fasen, 1997-1998 (cijfers komen uit tabel 1)

Kenmerken van groepen werklozen

Omdat werkzoekenden in fase 4 duidelijk minder kansen hebben dan langdurig werklozen is het interessant na te gaan met welke kenmerken zij zich onderscheiden van andere werkzoekenden (zie [tabel 2](#)). Daartoe is een aantal kenmerken van het totaal aantal ingeschreven werkzoekenden, vergeleken met de kenmerken van de werkzoekenden die met ondersteuning van het Arbeidsbureau een baan hebben gevonden en met de kenmerken van langdurig werklozen. Duidelijk blijkt dat de slechte arbeidsmarktpositie van werkzoekenden in fase 4 niet alleen te maken heeft met werkloosheidsduur, maar ook met leeftijd (51% is ouder dan 41 jaar) en met opleiding (75% heeft een opleiding van maximaal VBO/MAVO, terwijl dit percentage bij werkzoekenden en langdurig werklozen resp 35% en 63% bedraagt). Werkzoekenden in fase 4 zijn dus niet alleen slechter af dan werkzoekenden, maar ook dan langdurig werklozen.

Tabel 2. Kenmerken van werkzoekenden (%)

	totaal	fase 4	werkzoekenden	langdurig werklozen
sexe				
man	47	52	56	53
vrouw	53	48	44	47
leeftijd				
< 23 jaar	13	6	23	4
23 - 41 jaar	49	43	58	44

> 41 jaar	38	51	19	52
opleidingsniveau				
alleen LO	19	39	7	26
VBO/MAVO	34	36	28	37
MBO/HAVO/VWO	29	16	36	22
HBO/kandidaats	13	8	17	13
WO	5	1	9	2
werkloosheidsduur				
> 1 jaar	44	71	26	100

Bron: Arbeidsvoorziening Nederland, cijfers eind 1997.

Hoewel hieruit blijkt welke factoren van invloed zijn op de slechte arbeidsmarktpositie van werkzoekenden in fase 4, moet toch de vraag worden gesteld of er niet te veel werkzoekenden in fase 4 zitten. Persoonlijke belemmeringen bepalen weliswaar of een werkzoekende in fase 4 hoort, maar bij het verbeteren van de arbeidsmarkt, blijken persoonlijke belemmeringen een relatief begrip te zijn. Thans vindt 18% van hen een baan, waarvan 15% op eigen kracht en 3% met behulp van het Arbeidsbureau. Voor veel 'fase-vierders' is de kans op een baan nog niet verkeken.

1 Hieronder vallen overigens ook werkzoekenden zonder sollicitatieplicht.